

Par Civillikuma 179. panta 5. daļas piemērošanu un par uzturlīdzekļu apmēra noteikšanu

Publicēts: 11.01.2013.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija publicē Tieslietu ministrijas sagatavoto skaidrojumu par Civillikuma 179. panta 5. daļas piemērošanu un par uzturlīdzekļu apmēra noteikšanu.

2013. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi Civillikumā, kuri paredz izteikt jaunā redakcijā Civillikuma 179. panta piekto daļu, kurā ietverts pilnvarojums Ministru kabinetam noteikt minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa. Līdz ar to zaudējusi spēku tā Civillikuma 179. panta piektās daļas redakcija, saskaņā ar kuru tika izdoti Ministru kabineta 2003. gada 1. jūlija noteikumi Nr. 348 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam”.

Saskaņā ar Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9. panta piekto daļu, ja spēku zaudē normatīvā akta izdošanas tiesiskais pamats (augstāka juridiska spēka tiesību norma, uz kuras pamata izdots cits normatīvais akts), tad spēku zaudē arī uz šā pamata izdotais normatīvais akts vai tā daļa. Ņemot vērā minēto, 2013. gada 1. janvārī spēku ir zaudējuši Ministru kabineta 2003. gada 1. jūlija noteikumi Nr. 348 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam”. Līdz ar to Ministru kabinetam nepieciešams izdot no jauna Ministru kabineta noteikumus par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam.

Kamēr jauni Ministru kabineta noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam nav izdoti, tiesai, nosakot no vecākiem par labu bērnam piedzenamo uzturlīdzekļu apmēru, ja uzturlīdzekļu piedziņas prasība celta līdz 2012. gada 31. decembrim, iesakām piemērot Ministru kabineta 2003. gada 1. jūlija noteikumus Nr. 348 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam”, pamatojoties uz Civillikuma 3. pantā noteikto, saskaņā ar kuru katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījies vai izbeigusies. Savukārt, ja uzturlīdzekļu piedziņas prasība celta pēc 2012. gada 31. decembra, iesakām tiesai piemērot Civilprocesa likuma 5. panta piekto daļu, saskaņā ar kuru, ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesa piemēro likumu, kurš regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet, ja tāda likuma nav, — vadās pēc tiesību vispārējiem principiem un jēgas. Viens no šādiem principiem ir iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegums, kas nostiprināts Administratīvā procesa likuma 15. panta divpadsmitajā daļā. Saskaņā ar iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizlieguma principu iestāde un tiesa nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu. Tās nedrīkst atteikties piemērot tiesību normu, pamatojoties uz to, ka šī tiesību norma neparedz piemērošanas mehānismu, ka tas nav pilnīgs vai nav izdoti citi normatīvie akti, kas tuvāk regulētu attiecīgās tiesību normas piemērošanu. Otrs princips ir bērna tiesību aizsardzības princips, kas nostiprināts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrajā daļā, saskaņā ar kuru visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses. Trešais princips ir tiesiskās palāvēības princips, saskaņā ar kuru privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Ņemot vērā augstāk minētos principus, ne jaunajos Ministru kabineta noteikumos par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam, ne arī tiesas spriedumos par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam nebūtu pieļaujama bērna tiesību pasliktināšana, t.i. samazināms minimālo uzturlīdzekļu bērnam apmērs, līdz ar to būtu piespriežami uzturlīdzekļi bērnam vismaz tajā apmērā, kāds bija noteikts Ministru kabineta 2003. gada 1. jūlija noteikumus Nr. 348 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru”.

<https://www.bti.gov.lv/lv/par-civillikuma-179-panta-5-dalas-piemerosanu-un-par-uzturlidzeklu-apmera-noteikšanu>